

Ελληνικό Φόρουμ «Συγκλίσεις»

Συνεδρία «Κλίμα και Πόλεις: Προκλήσεις και Λύσεις»

Πεδίο – οι πολιτικές για την κλιματική αλλαγή

Ερωτήσεις Συντονίστριας

1. Πείτε μας λίγα λόγια για την ιστορία του ενεργειακού μας συστήματος και του άνθρακα ως πηγής ενέργειας, πώς επέδρασε στις πόλεις και πώς τελικά θα οδηγηθούμε στην απανθρακοποίηση;;
2. Οι πόλεις είναι κατ' εξοχήν κέντρα καινοτομίας. Πώς μπορεί η καινοτομία να δώσει λύσεις στην κλιματική αλλαγή;
3. Από τη μεριά σας, ποιοι είναι οι Στόχοι που πιστεύετε πως συνδέονται άμεσα και θα προωθήσουν ακόμα περισσότερο την επίτευξη του Στόχου 11;

Ανδρέας Παπανδρέου

Είναι χρήσιμο να αντλήσουμε διδάγματα από την ιστορία προηγούμενων μεγάλων ενεργειακών μεταβάσεων. Υπήρξαν 5 μεγάλες κοινωνικό-τεχνολογικές μεταβάσεις τα τελευταία 200 χρόνια (η άνοδος του άνθρακα, ατμός, ηλεκτρική ενέργεια, πετρέλαιο, πληροφορική). Υπάρχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά αυτών των μεταβάσεων. 1. Η χρήση του τελικού προϊόντος οδηγεί τη μετάβαση από την πλευρά της προσφοράς και ζήτησης. Καλύτερες υπηρεσίες οδηγούν την μετάβαση και οι τιμές ακολουθούν. Παραδείγματος χάρη ο ηλεκτρικός λαμπτήρας που αντικατέστησε τις λάμπες λαδιού και αερίου ήταν ακριβότερος από την προηγούμενη μορφή φωτισμού αλλά παρείχε τέτοιες υπηρεσίες που τις έκανε ελκυστικές στους καταναλωτές και στους παραγωγούς. Αντίστοιχα τα αυτοκίνητα είχαν σημαντικά προτερήματα απέναντι στην κίνηση με άλογα. 2. Η μετάβαση θέλει δεκαετίες και συχνά πάνω από αιώνα. 3. Οι μεταβάσεις σχετίζονται με μεγάλης έκτασης αλλαγές σε πολλές διαστάσεις (αυτοκίνητα: δρόμοι, σταθμοί βενζίνης, κανόνες κυκλοφορίας, κατοικίες και πολεοδομικός σχεδιασμός, ασφάλειες, τρόποι ζωής, τρόποι και μορφές εργασίας, παραγωγικές μονάδες και εμπόριο, διαμόρφωση πολιτικών). 4. Οι μεταβάσεις υποβοηθούνται από την πολιτική (κανάλια, σιδηρόδρομους, αυτοκίνητα, κ.λπ.).

Η σημερινή πρόκληση της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής συνεπάγεται μια νέα μετάβαση (επανάσταση) βιωσιμότητας που έχει κάποιες σημαντικές διαφορές από προηγούμενες κοινωνικό-τεχνικές μεταβάσεις. 1. Η σημερινή μετάβαση πρέπει να καθοδηγηθεί από την πολιτική ενώ στο παρελθόν η ίδια η οικονομία ωθούσε τις μεταβάσεις (και συχνά η πολιτική υποστήριζε την μετάβαση). 2. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός πως δεν υπάρχει κάποιο προϊόν που δημιουργεί τη ζήτηση για μετάβαση όπως ήταν η ατμομηχανή, ο λαμπτήρας, το αυτοκίνητο. 2. Είναι απαραίτητος ο παγκόσμιος συντονισμός

των πολιτικών. 3. Η ταχύτητα της απαιτούμενης μετάβασης για να επιτευχθεί ο στόχος του 1.5°C ή 2°C δεν έχει προηγούμενο.

Σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης, η μορφή και φύση των πόλεων ήταν πάντα στο επίκεντρο των κοινωνικό-τεχνικών μεταβάσεων. Οι ενεργειακές επαναστάσεις δημιούργησαν σιδηρόδρομους, αυτοκίνητα, ηλεκτρισμό και φωτισμό που είχαν δραματικές επιπτώσεις στην δομή και λειτουργία των πόλεων. Οι πόλεις ήταν στην αιχμή της καινοτομίας και των μεταβάσεων. Σκεφθείτε μόνο πως το αυτοκίνητο άλλαξε δραματικά την χωροταξική δομή των πόλεων, το πού εργάζεσαι, πού μένεις, πώς διασκεδάσεις, καταναλωτικές συνθήκες. Η μετάβαση σε οικονομία χαμηλού άνθρακα θα απαιτήσει αντίστοιχη επανάσταση στην λειτουργία και δομή των σύγχρονων πόλεων. Η ταχύτητα μετάβασης που απαιτείται θα πρέπει να υποστηριχθεί από μια πανσπερμία καινοτομίας σε όλες τις μορφές λειτουργίας μιας σύγχρονης πόλης: πώς γίνονται οι μετακινήσεις μας, πού δουλεύουμε και πού και πώς διασκεδάζουμε, τη διατροφή μας, τη διαχείριση της ενέργειας στις κατοικίες και στις εργασίες μας, στον τρόπο που κατασκευάζονται ή αναβαθμίζονται τα κτήρια, στη διαχείριση των απόβλητων και των υδάτων, στον τρόπο που χρησιμοποιούμε την πληροφορική για να γίνουν όλα ενεργειακά έξυπνα. Οι πόλεις πάντα ήταν πηγές καινοτομίας καθώς η πυκνή επαφή μεταξύ ανθρώπων γεννά δημιουργικότητα... τώρα οφείλουμε να επιταχύνουμε αυτήν τη διαδικασία εκθετικά.

Είναι φανερό από τα όσα έχω πει για τις κοινωνικό-τεχνικές μεταβάσεις ότι αυτές ακουμπάνε όλες τις πτυχές της ζωής και κατ' επέκταση τους περισσότερους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης. Σίγουρα η κλιματική αλλαγή αποτελεί την μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει ο πλανήτης οπότε ο Στόχος 13: Δράση για το Κλίμα πρέπει να οδηγήσει τις εξελίξεις και στις πόλεις που έχουν να πρωταγωνιστούν σε αυτήν την μάχη. Ο ίδιος ο Στόχος 11 αναφέρεται στην ευρωστία και βιωσιμότητα των πόλεων που έτσι καθιστούν τον Στόχο 13 κεντρικό άξονα των δράσεων της πόλης τόσο για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή όσο και στην προσπάθεια μείωσης εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Στην ίδια λογική εντάσσονται οι Στόχοι 7 (φθηνή και καθαρή ενέργεια) και ο Στόχος 12 (υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή). Η καθαρή ενέργεια συμβάλλει στον Στόχο 13 και ο ρόλος των πόλεων είναι καθοριστικός για αυτό. Η καθαρή ενέργεια πρέπει να είναι φθηνή ώστε η μετάβαση να έχει αποδοχή από όλα τα κοινωνικά στρώματα. Τέλος, η ώθηση της καινοτομίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον Στόχο 4 Ποιοτική Εκπαίδευση.